

De Viking

Bjørn Andreas Bull-Hansen

De Viking

Torstein Tormodson,
krijger en huurling, raakt betrokken
bij een gruwelijke machtsstrijd

Voor deze uitgave ontving de uitgeverij subsidie van Norla.

De vertalers ontvingen voor dit project steun van het Vlaams Fonds voor de Letteren, en van het Europäisches Übersetzerkollegium (Straelen, Duitsland).

Eerste druk 2018

Tweede druk 2020

ISBN 978-90-225-8971-7

ISBN 978-94-023-1127-3 (e-book)

NUR 330

Oorspronkelijke titel: *Jomsviking*

Vertaling: Michiel Vanhee en Sofie Maertens

Omslagontwerp: DPS Design en Prepress Studio

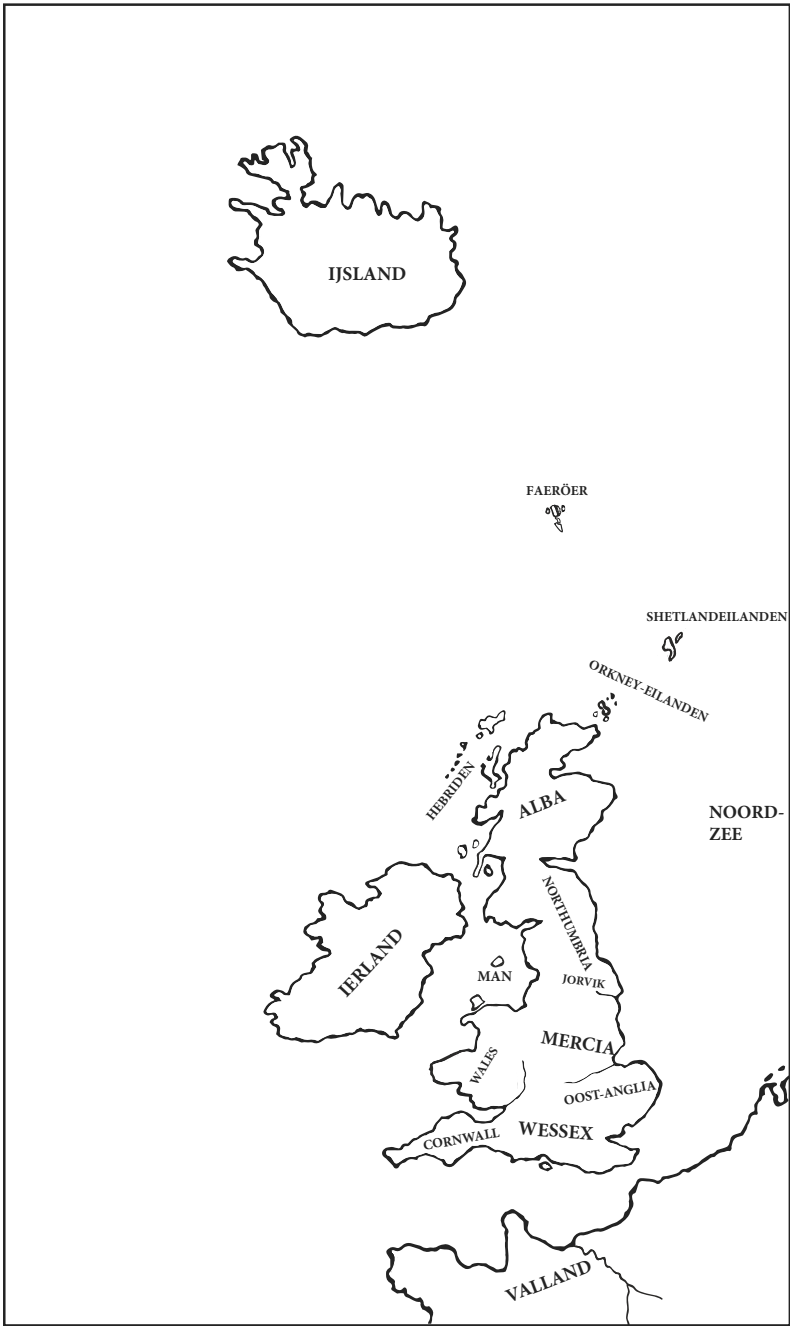
Omslagbeeld: © Koitz Animation & Graphics

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2017 Bjørn Andreas Bull-Hansen

© 2018 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Mijn vader vertelde me ooit dat een vrij man iedere dag onbevreesd tegemoet moet treden.

Net zoals hij ook de dood onbevreesd tegemoet moet treden. Want de dag waarop je wordt geboren, wordt de draad van het leven doorgesneden, en niemand krijgt nog een ademtocht toebedeeld wanneer zijn tijd is gekomen.

De wereld waarin ik ben opgegroeid, waarin mijn zoons ter wereld zijn gekomen, is niet meer. De oude koninkrijken staan in brand en de oude goden worden doodgezwegen. Ik ben aan het eind van mijn levensdraad gekomen. Maar voor ik dit zwakke, oude lichaam verlaat, wil ik vertellen over wat geweest is. Het is namelijk mijn wens dat wie na ons komt, begrijpt dat wij niet alleen beesten waren en vijanden van rechtvaardige koningen. Het is mijn wens dat we worden herinnerd om datgene waarvoor we hebben geleefd en gestreden.

1

De slavenring

Ik herinner me niet zoveel van de jaren voor ze me meenamen. Maar ik denk graag dat het een gelukkige tijd was. Soms zit ik lang in gedachten verzonken en zie ik de paden voor me, want die herinner ik me nog goed. Soms houd ik stil bij een van de taxusstruiken en ruik ik de geur van gras en warm veenmoeras. Soms ontwaar ik de zon door het bladerdak, het licht dat erdoorheen valt heeft een groene schijn. En het is warm, ik voel de hitte tegen mijn naakte huid terwijl ik me een weg baan door het struikgewas. De varens strelen mijn ontblote kuiten en ik voel de boog in mijn hand en de koker die tegen mijn heup slaat. Ik loop een dicht bosje in, mijn voeten zakken diep in het natte mos, en ik weet dat het water bij springtij soms tot hier komt en zeewier, mosselen en krabben achterlaat die zich ingraven. Even later ben ik bij het strand aan het uiteinde van de baai, ik zie de golven die over het land spoelen en de meeuwen die hoog aan de hemel hangen; ze lijken vastgenageld aan het hemelgewelf, dan slaan ze met hun vleugels en vliegen weg over de zee of boven de bossen achter mij.

Rechts van mij liggen de zandbanken en op een steenworp daarvan staan vader en Ulfham. Vaders grijze haar wappert in de wind. Zijn pezige bovenlijf is zoals altijd kromgebogen, maar toch is hij sterk, en ik bedenk dat niets of niemand in de hele wereld hem aan

het wankelen kan brengen. Ulfham blaft, maar blijft bij vader. Dat doet hij altijd. Vader knikt, ik kan het nog net zien, dan buigt hij weer voorover en raapt een mossel op. Ik loop verder. Hier buigt het pad af en leidt het me naar de noordelijke oever van de baai. Ik klim omhoog tussen de stenen. Ik ben nog jong, een kind, maar ik ben lenig, en mijn armen en benen zijn sterk. De boog hangt over mijn schouder en ik klim snel en onbevreesd naar de top van de heuvel, want ik weet dat vader vanaf de zandbanken naar me staat te kijken. Hij is bang dat ik me bekeer, behalve mij heeft hij niemand meer. Maar ik moet hem laten zien dat ik het kan, dat ik net zo sterk ben als hij, want straks komen de zoons van de boer me vragen of ik mee ga naar het schip, en dan kan vader me met een gerust hart laten vertrekken.

Vanaf de top van de heuvel kan ik ver over de fjord uitkijken. Hierboven staat een baken, en de eerste jaren na de vete moest vader die telkens aansteken als hij een langschip zag. Elke nacht opnieuw waakte hij hier boven op de top.

Ik ga zitten in de oude schuilhut, leun met mijn rug tegen de wand terwijl ik mijn blik op de zee laat rusten. Mijn ogen speuren naar de lijn tussen de zee en de lucht. Die is zo dun als een grashalm en zo vlak als een kling. Daar ga ik heen. Daar waar de zee en de lucht elkaar ontmoeten. Aan de andere kant van de zee, ver weg in het westen, ligt een eilandengroep. Bjørn, mijn enige broer, is er vorige zomer heen gevaren. Dit jaar is het mijn beurt.

Lang blijf ik niet in de schuilhut zitten. Ik ben alweer op de been, maar nu ren ik, en de jeneverstruiken krassen in mijn kuit en mijn buik. Ik herinner me niet welke kleren ik aanheb. Misschien heb ik gewoon een lap stof om mijn lijf gewikkeld. Dan kom ik aan de noordelijke kant van de landtong, en ik maak het touw los dat ik rond mijn boog heb gewikkeld. Aan het uiteinde van het touw zit een haak die ik van een doorn heb gemaakt. Ik verbrijzel een slak en steek die op de haak.

Ik blijf een hele tijd op mijn buik op de kale rots liggen. Ik zie mezelf in de waterspiegel. Mijn lange, warrige haren hangen rond mijn gezicht. Dat gezicht van mij heeft nog altijd iets ronds en kinderlijks, maar dat duurt nu niet meer lang. Ik heb al trekken van een volwassen man, mijn voorhoofd en jukbeenderen zijn hoekiger dan vroeger, en mijn ogen liggen dieper. Hun blauwe kleur steekt af tegen mijn zongebruinde huid.

Af en toe glijden vissen langs de haak. Sommige komen helemaal tot

aan het wateroppervlak en wissen mijn spiegelbeeld uit met hun staartvin. Dan zijn ze weer beneden bij de haak, maar ze zijn maar klein, daar heb ik niets aan. Ik geef een ruk aan het touw en jaag ze weg.

Jarenlang was dit het enige wat ik me van de tijd voor het onheil kon herinneren. Een kleine jongen op weg naar een visplaats. Een vader die mosselen raapt op de zandbank. Jarenlang waren dit mijn enige herinneringen aan die tijd. Pas vele jaren later keerde ik terug naar het schiereiland, het rijk van mijn kindertijd. Ik vond er de paden terug die de herten en reeën hadden opengehouden en richtte de schuilhut weer op die mijn vader er ooit had gebouwd. En toen kwamen de herinneringen.

Daar, op die kale rots, moet ik in slaap gevallen zijn. Toen ik plots wakker werd, was alles muisstil. De zon stond nog hoog aan de hemel, ik kon niet lang hebben geslapen. Ik herinner me dat ik me omdraaide, en opeens zie ik een man staan boven op de heuvel bij vaders uitkijkpost. Hij heeft alleen een gescheurde leren broek aan, zijn bovenlijf zit vol blauwe strepen. Plotseling krijgt hij me in het oog. Hij draait zich een kwartslag om, schreeuwt iets in een taal die ik niet ken en rent op me af.

Ik herinner me dat ik het op een lopen zet. Ik spring van de ene rots op de andere, ik kom bij het strand, ik val en verwond mijn knie aan de zeepokken langs de strandlijn, maar dan krabbel ik weer overeind. Nu zitten er drie mannen achter me aan, één ervan heeft een bijl. De twee anderen zijn halfnaakt, ze dragen een slavenring om hun hals en springen van de ene rots op de andere, een van hen huilt als een hond. Algauw zitten ze me op de hielen, en ik spring het water in. Ik begin te zwemmen, maar ze grijpen me beet, ze pakken me bij de haren en duwen me onder water.

Ze moeten me zo lang onder water hebben gehouden tot ik het bewustzijn verloor. Daarna moeten ze me hebben teruggedragen, over de landtong, tot bij de zandbanken, waar Ulfham met een pijl in zijn borst lag en door het tij zou worden meegenomen. Daarna liepen ze de zuidelijke landtong op, de krijger met de bijl voorop, de twee slaven met mij tussen hen in achter hem aan.

Vader had ons huis tussen de kale rotsen bij het water gebouwd, en ik vond het minstens even mooi als het langhuis van de boer. Een ander zou het huis misschien aan de lizijde van de landtong hebben

opgetrokken, maar het was alsof vader zijn plicht nooit helemaal kon loslaten. Zijn blik was immer op de fjord gericht, want een lang leven had hem geleerd dat vijanden altijd daarvandaan kwamen. Maar deze keer was het anders gegaan. Gedekt door de bomen waren ze ongemerkt naar hem toe geslopen. Als oude, getekende krijger, alleen op deze landtong, was hij nauwelijks een zwaardslag waard.

Toen ik weer tot bewustzijn kwam, lag ik op mijn zij, met mijn armen op mijn rug gebonden. Het eerste wat ik zag waren de mannen die in het rond sjokten. Sommigen bonden de klipvis die we over het droogrek hadden gehangen tot een bundel samen. Een andere man testte de veerkracht van vaders taxusboog. Pas toen ik me omdraaide, zag ik vader. Zwaar ademend zat hij tegen de muur met een pijl in zijn borst. Aan de buitenkant van zijn dij bevond zich een diepe snee, net zoals in zijn bovenarm. Zijn hand zat onder het bloed en lag trillend in zijn schoot.

Toen ik wilde opstaan, werd de koord om mijn hals strakgespannen.

‘Op de boerderij zeiden ze dat je vroeger voor de Ladejarl vocht,’ klonk het achter me. Kennelijk hadden ze het tegen mijn vader. ‘Wat doe je dan hier in Vingulmork?’

Vader antwoordde niet.

‘En dit, is dit je zoon?’

Vader keek op. ‘Hij is nog jong. Laat hem leven.’

De man achter me beet de slaven een paar woorden toe, waarop die naar me toe kwamen en me bij de armen grepen. Toen zei hij iets tegen zijn andere mannen, nog altijd in een taal die ik niet kende, waarop twee van hen zich over mijn vader bogen en hem overeind trokken tegen de muur.

‘Torstein,’ zei vader. ‘Niet kijken.’

Ik had nog steeds niet gezien wie tegen mijn vader sprak. Maar nu kreeg ik een mes op de keel en trad een van de vreemde mannen naar voren. Hij was lang en droeg een maliënkolder die onder de bloedvlekken zat. Zonder een woord te zeggen trok hij een lang, gebogen mes uit zijn gordel en stak het in de buik van mijn vader.

Vader gaf geen kik terwijl hij werd opengesneden. Zijn benen schokten, meer niet. Toen werd hij weer losgelaten, waarop hij neerzakte en bewegingloos bleef zitten. Zijn ogen vonden mij, en hij huilde. Ik had hem nog nooit zien huilen.

‘Maak het vuur aan,’ beval de man in de maliënkolder.

Een van de slaven liep de hut in. Ik hoorde dat hij in de vuurplaats pookte, waar we altijd de gloeiende kolen in het zand begroeven zodat ze warm bleven tot 's avonds. Ondertussen trokken de slaven vander weer overeind, en ik zag dat hij me iets wilde zeggen, maar toen stak de man in de maliënkolder zijn vingers in zijn buik. Nu kreunde vader smartelijk, hij hapte naar adem. De man hield iets in zijn hand wat leek op een bloedige koord. Even keek hij ernaar, waarna hij het met zijn mes op een balk vastpinde.

‘Lopen,’ blafte hij.

Vader begon te lopen. Eén stap, toen hield hij stil en snakte naar adem. Nog een stap. Nu wendde hij zijn blik van me af, boog voorover en gaf over. Maar de man met de maliënkolder schreeuwde hem weer toe, hij moest doorlopen, mocht niet stoppen, waarop vader overeind kwam en verder liep, alsof hij niet voelde dat zijn darmen uit zijn buik gleden, tot er een hele knoedel voor zijn voeten viel. Vader zakte neer op zijn ene knie. Toen draaide hij zich opnieuw naar mij om, viel op zijn zij en bleef liggen.

De slaven sleepten hem de hut in en lieten hem daar liggen. Het mes werd van mijn keel gehaald, en ik wilde meteen naar mijn vader rennen, maar de slaven grepen me bij de arm en trokken me met zich mee.

Ik herinner me dat ik me omdraaide toen ze me meesleurden over de rotsen, en dat ik de vlammen zag die door het turfdak staken. Daarna moest ik hen volgen door het bos. We hielden halt bij de beek, waar ik mocht drinken, maar ik weigerde.

We liepen door de velden en kwamen bij de boerderij, waar het vuur al uit het langhuis sloeg. Her en der lagen bewoners van de boerderij, dood, de oude boer zelf was aan zijn nek opgehangen aan de erfboom. Zijn twee zoons zag ik niet, maar Hilda zat midden op het erf, en net als ik zat ze met haar handen op haar rug gebonden, haar onderjurk was opengescheurd tot aan haar onderrug.

Ze namen me mee naar de smidse. Daar werd een slavenring om mijn hals gebogen, waarna de beschilderde slaaf een roodgloeiende nagel in het sluitgat sloeg en die met een tang omhoog. Ik herinner me dat ik me niet durfde te verroeren, omdat ik bang was dat de nagel in mijn huid zou branden. Dus bleef ik staan, nu met de koord bevestigd aan de slavenring, terwijl Hilda op haar knieën moest gaan zitten. Ook zij verloor die dag haar vrijheid.

Diezelfde avond nog werd ik vastgebonden aan de roeibank. Ik had al eerder langschepen gezien, en vader had me vaak naar de boerderij gestuurd om alarm te slaan als we in de verte zeilen zagen op de fjord. Dan stond ik daar op het strand tussen de andere kinderen, in gespannen verwachting, terwijl tonnen en dierenhuiden werden gelost en aan land werden gebracht. Een koopman met zilveren armringen stond vanachter de voorsteven van het schip de kostbare zijde aan te prijzen die hij had meegebracht, net zoals de wijn, de glasparels en de ijzerwaren gesmeed van gevouwen staal. Soms werden ook slaven uit het westen te koop aangeboden: mannen, vrouwen en kinderen met een slavenring om de hals en zichtbare sporen van zweepslagen en brandijzers op de rug.

Nu was ik er zelf zo een. Toen ze me aan de roeibank vastbonden, keek ik omhoog langs de mast en zag bovenin drie gebroken pijlschachten hangen. Dit was geen gewoon langschip, maar een oorlogsschip, dacht ik. Zulke schepen had ik nog nooit gezien, maar mijn broer en de zoons van de boer hadden er wel al over verteld. Ik had altijd gedacht dat zulke vaartuigen zo gigantisch waren dat ze de schepen van het gewone volk konden doen zinken, maar dit schip was zo klein dat de roeiers op dwars liggende banken zaten in plaats van op zeemanskisten, zoals gebruikelijk was bij grote schepen, en bovendien lag het langschip laag in het water. Mannen met een strijdbijl in hun gordel waren de buit van de boerderij aan het inladen, en bij de mast zat een kale man in habijt naar me te staren. Hij droeg een houten kruisje om zijn hals, waar ik uit afleidde dat hij een monnik moest zijn. De boer had zich ooit door zo'n monnik in de rivier laten onderdompelen, wat mijn vader maar niets had gevonden.

In het langschip zaten nog zes andere slaven, allemaal halfvolwassen jongens. Nu maakten ze me vast aan een ketting die de verschillende halsringen met elkaar verbond; er was een ijzeren oog aan de halsring gesmeed waaraan de ketting werd bevestigd, waardoor niemand echt kon bewegen zonder de anderen met zich mee te trekken. Nu duwden ze ook Hilda aan boord. Zij werd tussen de zakken en kisten neergezet, en ondertussen maakten de mannen het schip klaar voor vertrek.

Ik herinner me dat ik dacht dat dit schip hier heimelijk in het donker moest zijn aangemeerd, want anders had vader het toch gezien. Deze mannen waren in het halfduister tot bij de boerderij geslopen, voorbij de paarden in de ren en de valkenkooi van Loth, en de och-

tenddauw was op het staal van hun bijlen en op hun helmen neergeslagen. Vervolgens hadden ze zich tussen de huizen verspreid en waren ze als roofdieren binnengevallen en was het moorden begonnen. Het moet snel gegaan zijn, en zonder veel verweer, want het geluid droeg ver hier in dit vlakke landschap rond de boerderij. Zwaardgekletter en luid geschreeuw zouden we hebben gehoord.

Nu stapte ook de man in de maliënkolder aan boord. Hij was nog jong in die tijd, lang en breedgeschouderd, en hij zou geen onbekoorlijk man geweest zijn, als hij niet van die vreemde varkensoogjes had gehad. Vanaf de boeg aanschouwde hij de slaven en de graanzakken en de overige buit. Hij knikte en leek tevreden. De monnik stapte naar hem toe en legde het kruis tegen zijn voorhoofd.

‘Christus zegene u,’ zei hij. ‘En uw zwaard.’

Diezelfde avond staken we in zee. Ik was twaalf jaar oud.

2

Kaupang

Die hele zomer lang bleef ik aan de roeiriemen zitten. Later leerde ik dat jonge slaven vaak dat soort werk moesten verrichten, omdat het een goede graadmeter was voor hun kracht. Ros en zijn mannen hadden vast overwogen om me een kopje kleiner te maken, want ik was jonger dan de andere jongens aan boord. Bovendien was ik toen nog een magere slungel die niet goed in sport was. De zoons van de boer liepen graag wedstrijdjjes met mij, omdat ik toch altijd als laatste eindigde. Ze lieten me over beken springen, gewoon om me in het water te zien plompen en me uit te lachen. Bjørn werd dan altijd razend en rende achter hen aan om hen op de grond te werken. Maar ook hij was niet snel genoeg. Onze familie moest het niet van snelheid hebben, placht mijn vader te zeggen. Bij ons zat de kracht in de armen.

En het was die armkracht die me zou redden. Als ik mijn rug mee in de strijd gooide, roeide ik bijna als een volwassen man. Ik wist al dat een slaaf zijn vrijheid kon herwinnen, want twee werkmannen van de boer zouden voormalige slaven zijn geweest. Een van hen was weer vertrokken met kooplieden uit Ierland om zijn familie terug te vinden. De andere, Thau, was op een zomeravond bij vader langs geweest. De twee hadden lang bij het water zitten praten terwijl Bjørn

en ik vanuit de hut toekeken. De littekens in Thaus hals waren veroorzaakt door een slavenring.

Al snel kreeg ik zelf ook zulke littekens. Tijdens de eerste dag aan de roerriemen knaagde de ijzeren ring mijn huid weg, want ik had het goede ritme nog niet te pakken en het ijzer schuurde in mijn nek en in mijn hals. Voor mij zat een roodharige jongen met een afgesneden oor, hij praatte alleen tegen zichzelf, in het Deens. Achter mij zat een iets oudere jongen, die me altijd in de rug spuwde als ik uit de slag raakte.

Die zomer dacht ik zelden aan wraak. Ik herinner me hoe ik mijn blik altijd neersloeg als vaders moordenaar voorbijliep. De anderen noemden hem gewoon Ros, en men zei dat hij als jonge kerel van de rivieren in het oosten hierheen was gekomen. De zeldzame keren dat ik hem wel durfde aan te kijken, herkende ik een oosters trekje in zijn gezicht. Zijn jukbeenderen waren krachtiger dan die van ons, Noren, en zijn kleine ogen stonden dicht bij elkaar onder een uitstekend voorhoofd. Ik haatte hem om wat hij had gedaan. Maar bovenal was ik bang van hem.

De derde nacht aan boord verkrachtte Ros Hilda. Eerst sloeg hij haar in de buik, waardoor ze viel en niet meer op kon staan. Daarna ging hij boven op haar liggen. Zijn loden mantel bedekte hen allebei, alleen hun naakte voeten staken uit. Het gebeurde niet ver van mijn roeibank, en toen hij klaar was, stond Ros met zijn naakte lid in zijn hand naar de andere mannen te lachen. Ik weet nog dat ik over mijn hele lichaam beefde en dat mijn hart als een gek tekeerging. Hilda lag voor dood tussen de graanzakken, maar voor haar moest het ergste nog komen. In de dagen en nachten die volgden, deden de vrije mannen aan boord zich naar believen aan haar tegoed.

Eerst roeiden we zuidwaarts naar Ranrike, waar we voor anker bleven liggen terwijl Ros en zijn mannen het bos in gingen om te jagen. Daarna stopten we bij een boerderij die een paar roeidagen zuidelijker gelegen was, waar de boer een tiental boogschutters boven op de scheren had geposteed toen we kwamen aanroeien. Ros begroette de boer met open hand, waarna zijn mannen een grote kist voor de dag haalden die tussen de spanten had gestaan, en aan land droegen. De handel vond plaats op het strand, en wij slaven keken vol verwondering naar de schatten die Ros opdiepte om ze aan de boer en diens mannen te laten zien: gouden kettingen en armingen, parels en gekleurde wijnglazen. De boer betaalde met een breedzwaard, twee taxusbogen en een maliënkolder. Toen wees hij naar ons, de slaven

op het schip. Daarop werd Hilda aan land gebracht. De boer gaf Ros een paar zilverstukken, en Ros overhandigde Hilda aan de boer.

Later zou ik begrijpen dat Hilda een gruwelijk lot wachtte, aangezien ze was verkocht op amper een paar dagen varen van de plek waar haar familie woonde. Haar tong werd afgesneden, zodat ze niemand kon vertellen waar ze vandaan kwam. Mij zou hetzelfde lot beschoren zijn geweest als ik daar was verkocht.

Bij de vijfde vollemaan aan boord werd de roodharige Deense jongen ziek. Eerst begon hij te hoesten, vervolgens zat hij de hele nacht en ochtend te beven, tot een van de mannen van Ros hem in zijn zij schopte. Ros zelf was die ochtend op het land, want hij had een vrouw op een boerderij in de baai waar we hadden afgemeerd. Ik hoorde de mannen mompelen dat als de Deense jongen zich niet herpakte als Ros terugkwam, hij er geweest was. Een roeislaaf zonder kracht, daar had niemand wat aan.

Vreemd genoeg merkte Ros de Deense jongen niet op toen hij aan boord kwam. Hij nam plaats bij de mast en bleef daar zitten mompelen tegen de monnik, maar omdat mijn roeibank daar slechts een manslengte vandaan stond, ving ik hier en daar flarden van hun gesprek op. Op de boerderij had Ros nieuws vernomen over zijn broer. Ros was al lang op zoek naar hem geweest en had gevreesd dat hij dood was, maar de boer op de boerderij had gezegd dat hij 'zich bij de troonpretendent ophield'. Dat van die troonpretendent begreep ik niet, want al sinds lang voor mijn geboorte had geen enkele koning meer in Noorwegen geregeerd. Dat had vader me verteld. Zijn vader had tijdens een grote slag in het noorden aan de zijde van de Ladejarl gevochten, en had zelf vol trots verteld hoe koning Håkon op zijn knieën was gevallen en zijn handen ten hemel had gericht toen een speer dwars door zijn lijf werd geboord. Daarna zou geen enkele koning het ooit nog wagen om de clan van de Trønderjarl te trotseren, had vader gezegd. Dus wie was dan die man over wie Ros het had? Hij zocht met zijn hand naar het gevest van zijn zwaard terwijl hij naar de open zee tuurde. De monnik haalde een houten kruisje tevoorschijn en hield het tegen Ros' voorhoofd, maar die duwde hem bruusk weg en liep naar de boeg.

In die tijd werden snelle schepen van het type dat Ros en zijn mannen hadden *karven* genoemd. Ze waren lichter dan de handelsschepen, hadden een platte bodem en er was geen ruimte onder het dek.

Op de reling zaten ijzeren haken waar de krijgers hun schild aan vastmaakten als er moest worden gestreden of een vijandig schip moest worden geënterd, want het vrijboord was laag en bood niet veel beschutting. De mast was niet bijzonder hoog, maar de ra die werd gehesen en die de masttop kruiste, was breed en droeg een zeil van hard geweven wol. Dat zeil hielden Ros en zijn mannen voortdurend in de gaten. Als het stevig begon te waaien, lieten ze het neer, en als we in een haven lagen, zat er altijd iemand bij te waken. Ik kwam er al snel achter dat zo'n zeil even kostbaar kon zijn als het schip en alle slaven aan boord samen. Als er geen zorg werd gedragen voor het zeil, kon het scheuren, en dan kon een krijgersbende zoals Ros en zijn mannen makkelijk worden ingehaald door andere rovers of door vijanden. Ros was nu al geruime tijd een succesvol rover geweest, zowel in Ranrike, Götaland en Skåne als op Seeland en verder noordwaarts in mijn thuishaven Vingulmork. Aan de westkant van de fjord daarentegen hield hij zich koest, daar dreef hij alleen maar handel, en hoewel iedereen wel wist hoe hij zijn waar had verworven, stelde niemand vragen, want in die tijd was zoiets niet ongebruikelijk. De schepen van de jarls vrijwaarden de vaarroute rond de zuidpunt van Noorwegen en noordwaarts naar Trøndelag, maar waren zelden in Viken te zien. Hier lagen Vestfold en Grenland in het westen, en mijn thuisregio Vingulmork in het oosten. In dit gebied had geen enkele koning lang de macht kunnen behouden, waardoor het tot een wetteloos vaarwater was verworven waar plaatselijke koningen en hoofdmannen zich met zo veel strijders omringden als ze konden onderhouden.

De Deense jongen roeide zo goed en zo kwaad als het ging, maar we wisten dat het niet lang kon blijven duren. We stevenden nu recht op het Skagerrak af, en toen we al zo ver op zee waren dat we geen land meer zagen, hield de Deense jongen het niet langer vol en liet hij de roerriem los. Ik rukte met mijn nek aan de ketting en hoopte zo weer leven in hem te krijgen, maar hij bleef gewoon hangen. Het gewicht van zijn lichaam trok aan mijn halsring, waardoor ik onmogelijk nog het tempo kon aanhouden.

Ros had die dag voornamelijk op de boeg gezeten, met een lege wijnzak in zijn schoot en een ernstige frons op zijn voorhoofd. Alle ogen waren nu op de Deense jongen gericht, en Ros stond op. Eerst gaf hij hem een oorveeg. De jongen kermde en begon te huilen. Ros prutste aan zijn halsring, misschien probeerde hij de bout los te krij-

gen. Maar de bout was erin gehamerd en omgebogen, en het was onmogelijk om hem er zonder iets van gereedschap uit te krijgen. Ros stootte een oosterse vloek uit, greep de jongen bij het haar en legde hem met zijn hoofd over het dolboord. Toen trok hij een mes uit zijn gordel en stak het diep in zijn strot. De jongen begon te stuip-trekken, hij spartelde met zijn benen terwijl Ros met zagende bewe-gingen sneed. Het meeste bloed vloei-de recht in zee, maar een deel ervan kwam op Ros' onderarmen en de roeibank terecht en stroomde naar de bodemplanken, tot bij mijn naakte voeten. Mijn kruis werd nat, en de geur van mijn eigen urine vermengde zich met de warme, bijna zilte geur van vers bloed. Ros wachtte tot de jongen levenloos over het dolboord hing voor hij verder sneed. Nu moest hij alleen nog de ruggengraat doorsnijden. Omdat dat veel moeizamer ging, bood de monnik zijn zwaard aan Ros aan, maar toen sneed Ros met alle kracht in zijn lijf verder met het mes, waarna het hoofd van de Deense jongen loskwam en in het water viel. Daar bleef het liggen met het gezicht naar beneden. Daarna gooide Ros het lichaam over-boord, spoelde het bloed van zijn handen en ging weer vooraan op de boeg zitten.

Vlak daarna stak de wind op. De mannen streken het zeil en wikkelden het in een leren doek, waarna ze aan de roeiriemen gingen zitten. Niet alleen wij slaven roeiden; de karve had aan beide kanten tien roeiriemen, dus het merendeel van Ros' bemanning moest ook mee-roeien. Maar wij slaven roeiden nu hard, want we waren bang dat ons hetzelfde lot te wachten stond als de Deense jongen, als we niet be-wezen dat we ons eten en water waard waren. Ik herinner me dat ik roeide tot het eelt op mijn handen openbarstte. Het zoute water dat we nu voortdurend over ons heen kregen, maakte de huid van mijn handpalmen week, maar die nacht roeide ik alsof alle dode zielen van Hel achter me aan zaten. Tegen het ochtendgloren waren mijn han-den plakkerig en gevoelloos, ze leken wel met hars aan de roeiriemen vastgekleefd. Maar nu stond de zon in het oosten aan de horizon, en de mannen wezen en riepen, er was land in zicht.

Ros bleef bij de reling staan terwijl hij naar de kust in de verte tuurde, en even later wees hij naar een groepje eilanden. Nu moesten we weer voluit gaan, en al gauw gleed de karve tussen kale rotsen en scheren door.

Ik had vader al horen praten over Kaupang in Skiringssal, maar wist nog niet dat we daar nu heen voeren. Ik zag steenrotsen boven het water uitsteken, en steenhopen met lange stokken waaraan kapotgewaaide wimpels in de wind wapperden. Ze markeerden de haventoe-gang tot wat ooit de noordelijkste stad van de Denenkoning Godfred was geweest, maar die nu onder het bewind viel van de lokale Ski-ringssal-hoofdman.

We voeren de inham binnen met het vasteland aan bakboord en de eilanden aan stuurboord. Al snel kwamen we in de luwte terecht en viel de wind weg. Het landschap leek op dat van thuis, met steenrot-sen, verwaaide heesters en jeneverstruiken. Aan bakboord lag een met dennenbos bedekte heuvelrug, maar verderop in de inham ont-waarde ik weelderige loofbomen. De vaart zat er nog steeds in, want Ros hield ervan om met elan de havens binnen te varen, en wachtte altijd tot het laatste moment om ons het bevel toe te snauwen dat we moesten afremmen. Nu doken de eerste huizen op. Ze waren beschut gebouwd aan de voet van de beboste heuvelrug en volgden de noord-westelijke kant van de zee-arm landinwaarts. Deze gebouwen waren kleiner dan de gebouwen thuis, en de muren en daken waren opge-trokken uit rechtopstaande planken, wat ik nooit eerder had gezien.

In die tijd telde het dorp zo'n honderd gebouwen, waarvan er vele al waren verlaten. Een aantal daken waren onder het gewicht van de sneeuw bezweken, en de inwoners waren de muren van die huizen aan het afbreken, want de planken konden altijd wel ergens voor die-nen. De bloeiperiode van Kaupang was toen al lang voorbij, maar daar wist ik in die tijd nog niets over. De toekomstplannen van mach-tige mannen konden de doodsteek betekenen voor plekken als deze, en dat was precies wat hier gebeurde. Onder het bewind van Godfred hadden de Denen hier de eerste huizen gebouwd. Het was immers van het begin af aan de bedoeling geweest om hier een handelsstad op te richten, zodat een ondernemend man vanuit Noord-Jutland hierheen kon varen om handel te drijven en de volgende dag met de afluende wind terug naar huis kon. Er waren ertsovens en smidsen met reusachtige blaasbalgen gebouwd, er was een barnsteensmid en hutten waarin de spinnewielen van 's morgens tot 's avonds draai-den. Maar naarmate de machthebbers in Vestlandet en Trøndelag het meer en meer voor het zeggen kregen, toonden de Denen steeds minder interesse voor deze buitenpost in Viken. Het gebeurde welis-waar zelden dat de jarl met zijn schepen deze kant uit kwam, hij hield

zich immers vooral in het westen op, maar toch was de ooit zo rijke handel in Skiringssal nu op sterven na dood. Van de negen smeden in Kaupang was er slechts één bij wie het vuur in de haard nog brandde, en van de twaalf oorspronkelijke botenbouwers bleef er slechts één enkele over. De botenbouwers leden bovendien niet alleen onder de kwijnende handel. Door de jaren heen was de baai ondieper geworden, waardoor de schepen hier bij laagwater makkelijk vastliepen. Men beweerde dat oneraardse wezens daar de oorzaak van waren. Dat ze het land deden stijgen en het water uit de inham lieten stromen.

Voor de geboorte van Bjørn was vader hier vaak met de boer heen gevaren, en hij had me over alle zonderlinge voorwerpen verteld die je hier vond: kleurrijke glasparels, barnsteen uit Jutland, zilveren sieraden en goud, en zijde uit het verre Miklagard. En vader had hier ook ooit een slaaf gezien met een bijna zwarte huid. Zijn haar voelde als schapenwol aan, zei vader, en zijn bovenlichaam en wangen waren bedekt met een patroon van kleine littekens.

Ros en zijn bemanning legden het schip vast aan een van de lange houten aanlegsteigers die in de inham uitstaken en brachten ons aan land. Een witbaard met een fraaie knielange, blauwe jas stond op de aanlegsteiger om Ros en zijn bemanning te verwelkomen. Hij zei niets, hij strekte gewoon zijn arm in de richting van het dorp en kuchte, waarna hij zijn handen weer achter zijn brede leren gordel stak. Een groepje kinderen was komen aanlopen en bleef aan het eind van de aanlegsteiger staan. Er was een kleine, sjofele hond bij hen, die op drie poten liep, want zijn ene achterpoot hing er slap en verschrompeld bij.

De witbaard geleidde ons langs de brede plankenstraat die in die tijd helemaal van de aanlegsteigers tot de bosrand liep. Er was geen zuchtje wind, en de geur van mest en urine sloeg ons in het gezicht. Terwijl de kinderen door hun moeders naar binnen werden gejaagd, kwamen verschillende mannen naar ons toe. Daar kwam een kerel met een grote, ruige baard en een versleten leren schort, de toenmalige kuiper. Daar kwam de oude, magere barnsteensmid, en daar een gespierde man met dubbele baard en houthakkershanden, en er kwam ook een aantal IJslanders, die tijdens een stormnacht eerder dat jaar schipbreuk hadden geleden en nu een nieuw langschip aan het bouwen waren. Deze en nog andere mannen liepen in stilte met ons mee, tot we bij een plankenvloer kwamen die ongeveer in het midden van

Kaupang was aangelegd. Hier werden wij slaven aan een paar ringen in de plankenvloer vastgeketend, waarna Ros en zijn bemanning samen met witbaard en de anderen in een van de huizen verdwenen.

De plankenstraat die we vanaf de aanlegsteiger op waren gelopen, liep behoorlijk recht omhoog, en aangezien we nu grotendeels boven de bebouwing uitstaken, kregen we een goed overzicht over de plek. De huizen stonden dicht tegen elkaar aan en overal lagen dierenbeenderen, hondenpoep, houtspaanders en ander afval. Ik hoorde een varken krijsen, waarna het op slag stil werd, en in de verte in een uitloop op een veld zag ik paarden rennen. De oude barnsteensmid zat nu op een steenworp van ons op een bankje, hij had zijn werkbank buiten gezet. Een goudgele schittering scheen tussen zijn handen, en ik zag dat hij ons een steelse blik toewierp. Ineens stak hij het klompje barnsteen naar ons op, en heel even leek de zon zich in de gouden schittering te laten vangen. Hij glimlachte naar ons, sloot zijn hand, zette de klomp stevig op de werkbank en begon te vijlen.

Niemand van ons zei iets terwijl we daar zaten. We hadden geen idee wat er nu met ons zou gebeuren en dat maakte ons bang, maar de angst had ons al zo lang in haar macht dat we er op de een of andere manier gewend aan waren geraakt, net zoals gewonde oorlogsvrijdigers gewend raken aan alle mogelijke soorten pijn en er niet meer over praten.

Het duurde niet lang meer voor de IJslanders klaar waren met hun schip, ze moesten alleen nog wat touwen twijnen en een paar roerriemen houwen en dan konden ze vertrekken. Maar ze waren niet met genoeg om de zee te kunnen oversteken. De helft van hen was verdronken toen het schip was vastgelopen en bevond zich nu in de bankethallen van Ran, dus ze konden wel wat slaven gebruiken om te roeien. De IJslanders verschenen alle negen op de plankenvloer, waarna een kerel met een bijl in zijn gordel zes zilverstukken, een armring van slecht gesmeed goud en een paar glasparels voor de dag haalde. Ros snauwde hen toe dat dat bijlange niet volstond, maar de IJslander antwoordde dat dat het enige was wat ze hadden en dat ze in ruil daarvoor alle slaven wilden. Hij voelde vast aan dat Ros en zijn mannen haast hadden.

Ros sloeg het aanbod af en liet ons die nacht door twee mannen bewaken. Het werd nu langzaam herfst, en als de nacht viel, kwam een frisse wind opzetten boven de inham. Uit sommige langhuizen

scheen 's nachts het goudgele licht van de vuurplaats, maar de meeste lagen er donker bij. Het merendeel van de huizen was in de loop van de voorbije jaren verlaten, en ook dit voorjaar was nog een aantal families weggetrokken. Een raaf verscheen in het licht van de halve maan, heel even maar, en kraste twee keer.

In de ochtendschemering kwamen de IJslanders met een beschonken Ros tussen hen in naar ons toe. Ros lalde iets tegen de mannen die de wacht bij ons hadden gehouden, waaruit ik kon opmaken dat hij zijn slaven had verkocht, maar dat de IJslanders gierige en moeilijke onderhandelingspartners waren. Hij zette zijn woorden kracht bij door op de grond te spuwen en voegde er nog aan toe dat ze alle slaven mochten hebben behalve één, en dat ze die zelf mochten uitkiezen, het kon hem geen zier schelen, Hel mocht hen en de slaven komen halen. Toen lieten de IJslanders hem los, waarna Ros op de grond viel en daar bleef liggen. De IJslanders trokken ons meteen overeind, ze lieten hun blik over ons glijden terwijl ze een paar woorden wisselden. Daarna kwam een van hen naar mij toe met een hamer en een beitel en moest ik knielen terwijl hij met de beitel op de ketting sloeg tot die brak. Vervolgens brachten ze alle slaven behalve mij langs de plankenstraat naar hun schip, dat op het strand tussen de houten aanlegsteigers lag.

Ik bleef de hele ochtend zitten. Niemand bewaakte mij nu nog. Mijn ketting zat nog steeds vast aan de ring in de plankenvloer, maar zelfs als dat niet zo was geweest, was ik niet gevluht. Er was een soort gevoelloosheid over mij neergedaald, ik voelde me levend noch dood. Pas toen de driepotige hond naar me toe kwam, ontwaakte ik uit mijn lethargie. Hij was niet groot, hij zou nauwelijks tot aan mijn knieën zijn gekomen als ik was opgestaan. De verschrompelde achterpoot trok mijn aandacht. De pees aan de achterkant van zijn hiel leek te zijn doorgesneden, want daar was een litteken. Nu stond hij aan de halsring van de Deense jongen te likken, die aan de ketting was blijven hangen. Nog nooit had ik zo'n zielige hond gezien. Ik kon zijn ribben tellen, en zijn vacht zat vol wonden. Elke man heeft de plicht om goed voor zijn dieren te zorgen, zei vader altijd. En de hond is het edelste en trouwste van alle dieren. De honden die af en toe meereiden met de schepen van de kooplieden en de jachthonden van de boer waren altijd goed doorvoed en hadden een glanzende vacht.

Terwijl ik daar zat, zag ik plotseling Ros en zijn mannen op de